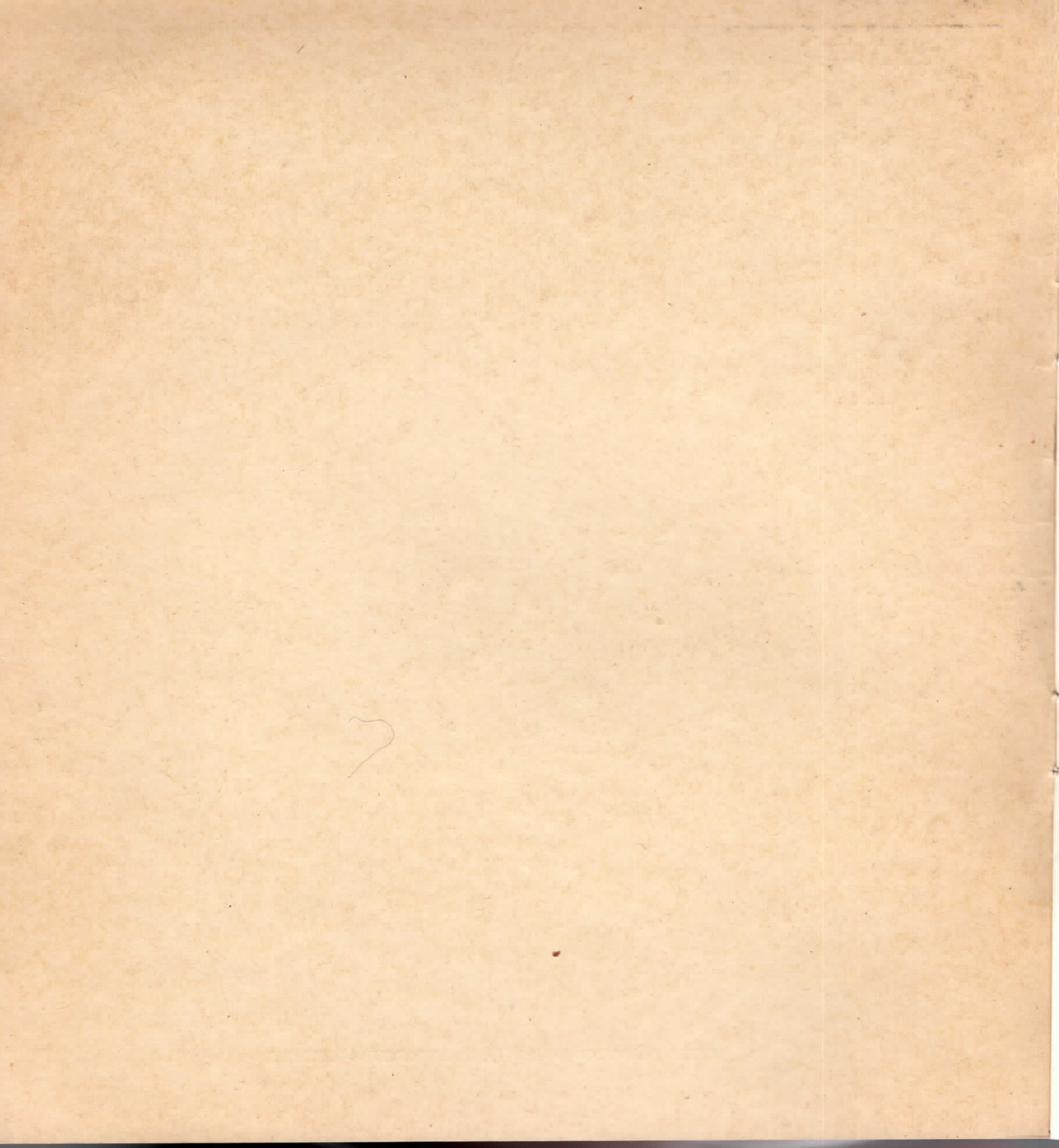

БРУНО ТАЛПО

МУЗЕЈ НА СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ — СКОПЈЕ

БРУНО ТАЛПО
BRUNO TALPO

6. — 20. 09 1983

МУЗЕЈ
НА СОВРЕМЕНАТА
УМЕТНОСТ
СКОПЈЕ

MUSEO
D'ARTE CONTEMPORANEA
SKOPJE

По самостојната изложба на кореанскиот уметник Дан Џан Кзак во мај месец оваа година, се наоѓаме пред уште една извонредна можност да се запознаеме со делото на уметник кој на сличен начин како и Кзак го задолжил Музејот на современата уметност и културата на оваа средина.

Дали е потребно повторно да се потсетуваме на оние трагични мигови во 1963 година? Не, овој пат ќе се потсетиме само на она што дојде потоа. Ќе се потсетиме на обновата на животот на градот, на солидарноста и на хуманоста што ја изрази — во таквите моменти убаво нарекувана — светската зедница, како и Југославија. Ќе се потсетиме дена истата година датира и иницијативата за создавање Музеј на современата уметност, по што следеа подароци на дела од речиси сите меридијани на светот. Тоа од своја страна значеше, создавање збирка на дела која во обемот и значењето за оваа средина далеку ја надминува границата на скромноста. Зарем не е за воодушевување фактот што и оваа 1983 година, како и речиси секоја во овие 20 години, можевме да ја видиме традиционалната изложба на дела пристигнати во текот на една година, едноставно наречена „Подарени дела“. Се чини дена овој податок најдобро говори за карактерот и актуелноста на збирката. Благодарейќи на човекот — уметник, а особено на негои од нив.

Бруно Талпо е еден од нив. Покрај тоа што на Музејот и на Скопје му подари неколку свои дела, Талпо со својата иницијатива меѓу уметниците собрани околу центарот „Луис Арагон“ од Бергамо, придонесе да се здобиеме со една несекоејдневна збирка на повеќе од 30 дела од 10 уметници, кои дејствуваат во рамките на една од најраспространетите појави на авангардните движења од 70-тите наречена „mail art“ или „поштенска уметност“. Карактеристично за оваа појава е тоа што уметниците ја користат можноста за еден подемократски начин на комуникација, вон институционалните сфери при што со употребата на ПТТ системот и неговите добро познати симболи (марки, телеграми, картички, штембили итн.), како и на останатите технолошки помагала (видео-касети, плочи, книги фотографии и др.) ќе создадат еден јазик на „визуелна и фонетска поезија“ (од „Првиот интернационален манифест на „mail art-от“), но кој сепак е далеку од тоа да се движи во водите на формалните истражувања, туку напротив, поголемиот број од уметниците, изразувајќи ја јасно својата лева ориентација, се залагаат за уметност која во себе ќе ги содржи не само естетските туку и етичките принципи. Сметајќи го медиумот на графината погоден за иснажување на ваквите размислувања и спојување на искуствата

како на технички така и на планот на доживувањето, Бруно Талпо ни се претставува со циклусот графини кој што го нарекува „Белешки од патувањето“.

Единствен начин да изразиме благодарност за сето она што за Музејот на современата уметност и Скопје го стори космополитската личност на Бруно Талпо, е одблизу да се запознаеме со неговото дело, со неговите „белешки...“.

Зоран Петровски

Археолозите од Наполеоновата придружба се чини дека со себе воделе одлични цртачи, способни во детали да ја документираат египетската уметност. Со оглед на естетиката на класиката, таквата уметност претставуваше една поинаква и оригинална функција, онаа на „човечката“ комуникација и сведоштво како наука за минатото, а која овозможи обнова на класичниот уметнички јазик дефинирајќи го како поетика на неокласицизмот.

Во археологијата презентирани со графините кои ги испратив на Музејот во Скопје, благодарейќи на љубезното интересирање на Соња Абациева Димитрова, се наоѓаат белешки од едно патување, повеќе лично отколку историско, но кое, поради тоа, не кажува ништо помалку. Згоди и незгоди поврзани со мојата личност, со бројни места и приказни се акумулирани со потребата за ослободување на еден систем, кој сега веќе се доживува како криза, како ослободување дури и од географските ограничувања.

Во својот дијалентички развиток патувањето, во различни делови од светот и во различни моменти од зрелоста на мојот графички стил, претставува барање на едно „место“, на една „заедница“ во која уметноста и животот можат да бидат рамнотежни и во која да се биде уметник не значи да се биде во служба на некаква сила (како на пр. на прослави, на култот на личноста или на една општествена класа), конзервативните земји сè почесто го повлекуваат народот во војска за да се спротивстават на социјализмот, кој свесен за условите на меѓународната солидарност, бара лични и колективни слободи. Графините на ослободувањето, овие загиси напишани со спороста на пенетрацијата на натриумовата киселина, се печатени со рачна трпеливост на еден картезијанец, и со сведоштво за еден начин на постоење и на партиципација, макаршто во различни ситуации, со отворена сензибилност и критичност, со која уметникот веќе го извршил својот естетски и графички избор. Што се однесува до самото време на патувањето, се работи за еден период на критичко бегство, на афирмација на правото на животот и на креацијата која особено во современото општество стана навистина прагматична, техничка и ограничена.

Материјалите од патувањето кои содржат фото-документација, се филтрирани низ меморијата со желба за нивно повторно доживување: таложењето на слоевите на наредната уметничка лабораториска техника, чии резултат е оддалечување од почетниот, објективен податок — кој може да се нарече хроника — овозможува од менталната бразда да се извлечат материјалите од патувањето, кои се, пред сè, прирачник во барањето на единството на целината. Таа целина е сигурно присутна и треба да се доживее

Gli archeologi al seguito di Napoleone pare avessero con sé bravissimi disegnatori capaci di documentare, nei dettagli l'Arte Egitizia. Una siffatta arte presentava in ciò una funzione diversa e originale rispetto all'estetica classica, quella di comunicazione e di testimonianza «umanistica» a scientifica del passato e che avrebbe reso possibile il rinnovamento del linguaggio artistico classico definendosi come poetica neoclassica.

Nell'archeologia del presente le grafiche eseguite per il Museo di Scopje grazie al cortese interessamento di Sonja Abadziewa Dimitrova sono appunti di un viaggio più personale e perciò meno storico ma che non veder per questo meno legate le vicende e del mio privato con quelle di una pluralità di luoghi e di storie accomunate da un bisogno di riscoperta personale, di liberazione dai limiti anche geografici di un sistema ormai vissute come crisi.

Il viaggio rappresenta nel suo sviluppo dialettico in varie parti del mondo e in vari momenti di maturità del mio stile grafico, la ricerca di un «luogo» «comune» nel quale arte e vita possano essere equilibrate e nel quale essere artista non significhi essere al servizio di un potere, come celebrazione, culto della personalità e di una classe sociale, sul populismo fanno più spesso leva gli stati conservatori rispetto allo stesso socialismo, bensì parte cosciente di una condizione di solidarietà internazionale per la affermazione della esigenza di liberazione personale e collettiva.

Grafica della liberazione dunque queste scritte trascritte con la lentezza di penetrazione dell'acido nitrico e stampate con la pazienza manuale del certosino sono testimonianza di un modo di essere e di partecipare, pur nelle diverse situazioni, con la sensibilità aperta e critica di chi ha già fatto le sue scelte estetiche e civili. Rispetto a ciò il tempo del viaggio è il tempo di un'evasione critica, dell'affermazione del diritto alla vita e alla creatività che purtroppo nella società contemporanea veramente pragmatica e tecnica è marginalizzata.

I materiali del viaggio, quali il supporto fotografico trattiene, sono filtrati attraverso la memoria con il segno della rivisitazione: le stratificarsi delle successive tecniche artistiche laboratoriali allontanano il dato iniziale dall'obiettività per così dire di cronaca, per scavare nel solco mentale e soprattutto manuale alla ricerca di una unità d'insieme che ha certamente a che vedere con le scelte di linguaggio, di metodi e di repertori, come le scrivere, il descrivere e in questo caso anche, ma in maniera forse non del tutto determinante e comunque che non andrà troppo sopravvalutata, l'incidere. L'incisione, questa tecnica storicamente nota come acquaforte nelle sue varianti tecniche del bulino, della puntasecca, dell'

по пат на избран јазин, начин и репертоар, да се знае како да се напишат (материјалите од патувањето), во овој случај, и да се опишат, можеби не сосема одредено, а сепак да не се оддалечат од оценката, односно како да се изгравираат. Техниката на врежување на графината, историски наречена банкропис, во сите свои варијанти (булно, сува игла, акватинта, мек восок, црна техника), овде е дополнета и комбинирана со техниката на фотоврежувањето, со постапка која со своите конечни резултати доненаде одговара на сериграфијата, но којашто со директното интервенирање на уметникот во сите негови фази, поканува дури и поголемо занаетичтво од другите постапки.

Сè на сè, една содржина, која не е лишена од компликации што ги носи самото продолжување на сеќавањата од патувањето во успорениот ритам на корозијата од киселината, во различни ситуации на изработката (во потполна темнина на црвената светлина, на жолто-зелената во темна просторија, и конечно на природна светлина) и на различни температури (печење на емулзијата на плоча, греење на цинк, влажење на јапонската хартија од рачна изработка), применета на разни мириси (мириси на грчна смола или мастило и надразнувачкиот мирис на киселината и емулзијата, некои од нив и штетни), различните јачини (нежност на потегот, пенетрација на сврдлото, отпор на запците на печатарската машина кои листот го туркаат напред, твачината и плочата) и на крајот изненадувањето од еден резултат во лаконската едноставност на црно-белото, а привилегирааниот однос на бојата во банкрописот изгледа не би задоволувал ако таа не е додадена, но едно е сигурно, дека моментите какви што се овие, се еден вид усвршување на стручноста и се специфичен знак на вешти во уметноста.

Според тоа, графината, сама посебе, со сите свои специфични карактеристики на изработка, е прво место каде што го гледаме патеписот. Потоа доаѓаат настаните во, не ги цитирам по ред: Шпанија, Англија, Шкотска, Португалија, Германија, Холандија, Турција, Франција, Југославија, Бугарија, Италија... Циклусот започнува со банкрописот под наслов „Емигрант“.

На овие патувања не е ретко да се вклучени и работници што емигрирале заради заработувачка. Според тоа, дури и имагинацијата одеше кон оттуѓување од туристичката реторика, за сметка на еден повнимателен поглед врз аспектите, врз примерите на една визија ориентирана кон нештата, и којашто настојува да гледа зад фасадата на палатата. Така на пример во Шпанија не се документирани коридата и фламенгото, во другите земји не го евиденти-

акуатинта, della cera molle, della maniera nera è qui aggiornata e frammista con la tecnica della fotoincisione, procedimento che consente risultati affini in certa misura alla seragrafia ma che esige il diretto intervento in ogni sua fase, anche la più artigianale, dell'artista.

Insomma una implicazione non priva di complicazioni che comporta una prosecuzione nel ricordo del viaggio al ritmo rallentato della corrosione dell'acido, in varie situazioni di esecuzione al buio assolute, a luce rossa, a luce giallo-verde (in camera oscura) e poi finalmente alla luce naturale e a varie temperature: la cettura dell'emulsione sulla lastra, il riscaldamento delle zinco, l'umidificazione della carta Giapponese fatta a mano; l'alternarsi di vari odori: il profumo della pece greca e dell'inchiostro e l'odore irritante degli acidi e delle emulsioni, talune anche nocive; di vari sforzi, la dolcezza del tratto, la penetrazione del trapano, la resistenza della stella nel torchio che spinge avanti foglio, panno e lastra e: alla fine la sorpresa di un risultato che, nella povertà laconica del bianco e nero, privilegiate rispetto al colore nell'acquaforte, sembrerebbe non soddisfare se non gli addetti ai lavori, ma è certo, in momenti come l'attuale, di recupero della professionalità, segno specialistico di esercizio dell'arte.

La grafica dunque è in se stessa, con le caratteristiche specifiche di collaborazione, il primo luogo da vedere dell'itinerario. Vengono poi, e non cito per ordine di data: la Spagna, l'Inghilterra, la Scozia, il Portogallo, la Germania, l'Olanda, la Turchia, la Francia, la Jugoslavia, la Bulgaria, l'Italia... Il ciclo si apre con l'acquaforte dal titolo: «emigrante».

Non di rado in questi viaggi fummo incolonnati con i lavoratori che migravano per lavorare. Dunque anche le immagini hanno cercato di evitare la rettorica turistica per uno sguardo più attento verso aspetti esemplificativi di una visione «orientata» delle cose, che ama guardare dietro la facciata del palazzo. Così come in Spagna non documentai la corrida e il flamenco, negli altri paesi non ho evidenziato l'aspetto folcloristico ma una certa naturalità dell'uomo: il pescatore di Bigoudin, la contadina della Selva Nera, i campi di grano in Scozia ecc.

Ho insomma descritto con la fedeltà del giornalista attento al significato antropologico che si rivelava con certi particolari tipici trovande che c'è in tutti i luoghi qualcosa che rimane oltre la precarietà: è, credo, la grande saggezza della natura e la grande cultura dell'uomo «semplice» che sa estreme da essa le riserose vitali.

In queste grafiche domina l'ambiente poiché credo sia evidente il mio interesse di stabilire relazioni con lo spazio che

рав фолклорниот аспект, туку извесната припадност на човекот и рибарот од Бикен, селанката од Селва Нера, полињата со жито во Шкотска и тн. Меѓутоа, опишувајќи со искреност на внимателен новинар за антрополошки значења, кој објавува определени типични поединости „наоѓајќи дека секаде и во сите места има нешто што останува вон привременото: тоа нешто, верувам, е големата мудрост на природата и на големата култура на „едноставниот“ човек, кој од природата умее да ја извлече виталната помош. Во овие графини доминира амбиентот, бидејќи верувам дека е очигледен мојот интерес за воспоставување на односи со просторот кој ме опкружува. Со желба да комуницирам осведочено, во писмата заедно ги поврзувам дури и ракописите, штембилите и марните. Но, овој простор на наративна или комуникативна уметност, уште поприсутен во експерименталната активност на Центарот Луис Арагон во соработка со разни музеи на современата уметност, е место и на „социјалниот“ извештај за присутноста на еден реален свет, народ и луѓе кои со својата работа придонесуваат да се одржи просторот отворен кон креативност и имагинација. Накратко, станува збор за еден можен имагинарен извештај за истрајноста на реалното.

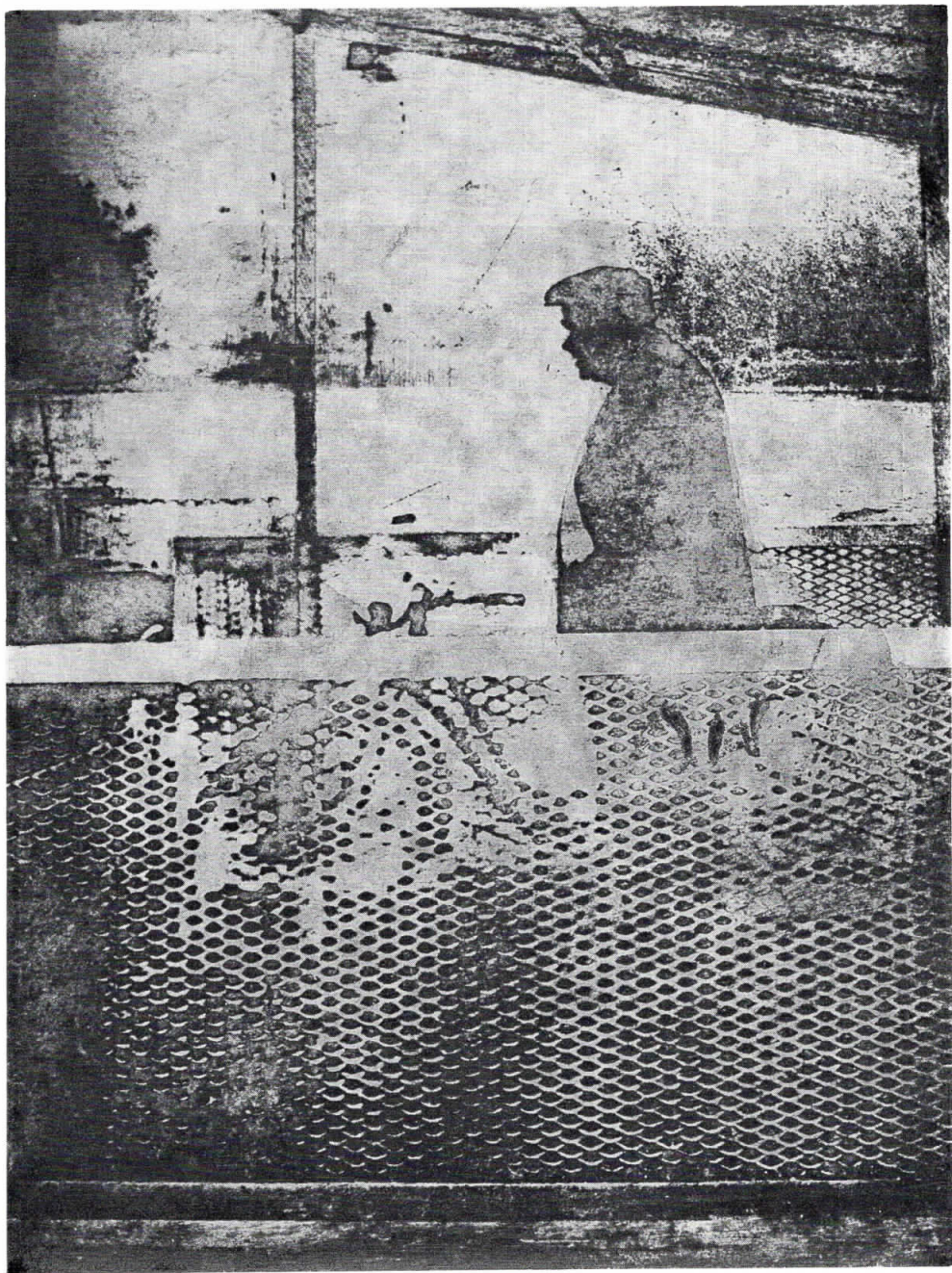
Бруно Талпо

mi circonda nel desiderio di comunicare testimoniato anche dalle lettere e da tutto quanto ad esse connotate di scritte e timbrature e dentellature.

Ma questo spazio, di arte narrativa e comunicativa ancora più presente nelle attività sperimentali del Centro Louis Aragon prodotte in collaborazione con vari Musei d'arte contemporanea, è come attraversato, abitato, reso «sociale» dalla presenza di un' Umanità reale, popolare, di uomini che contrabuiscono col loro lavoro a mantenere aperto lo spazio della creatività e dell' immaginazione.

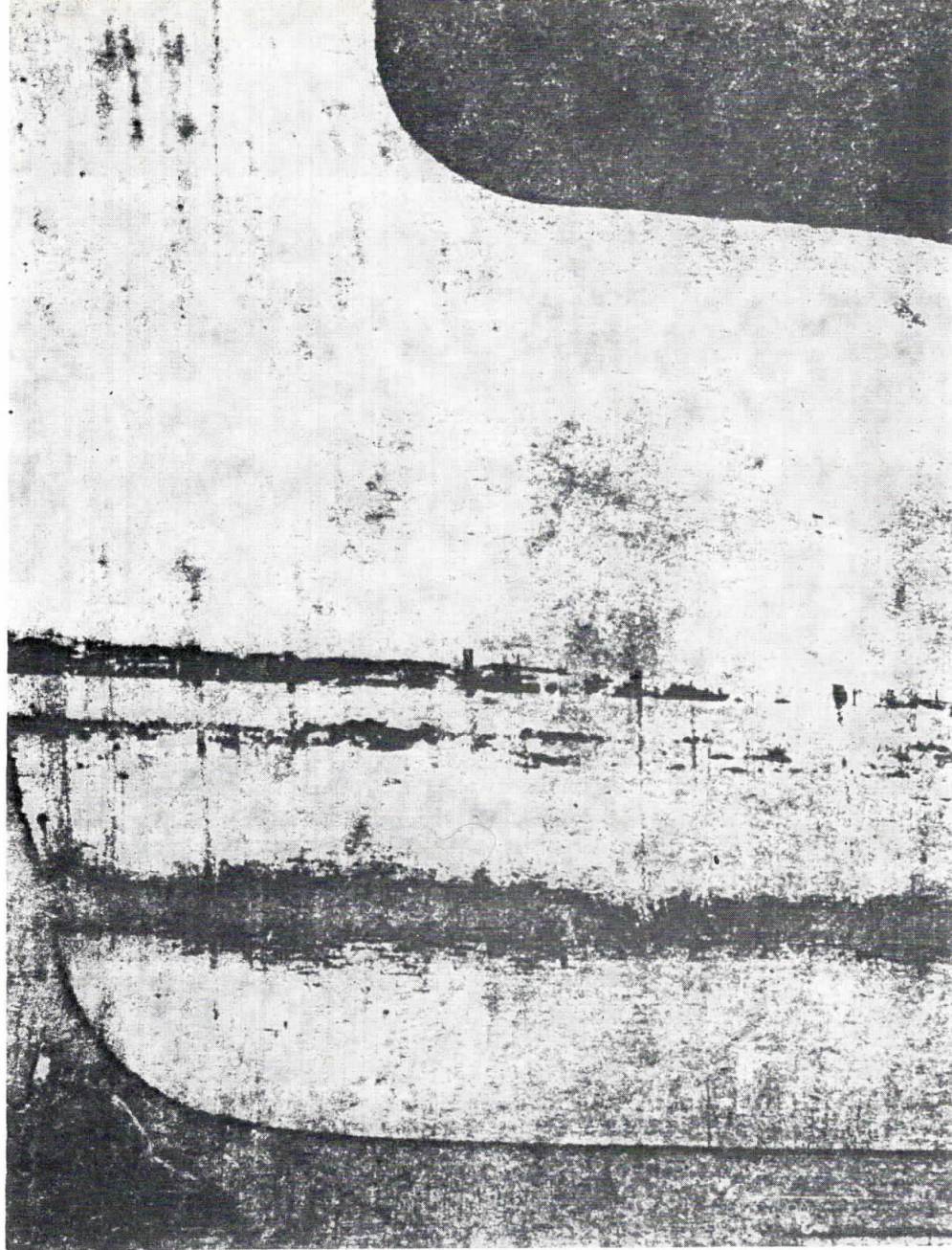
In sostanza si tratta di un' immaginario reso possibile persistenza del reale.

Bruno Talpo

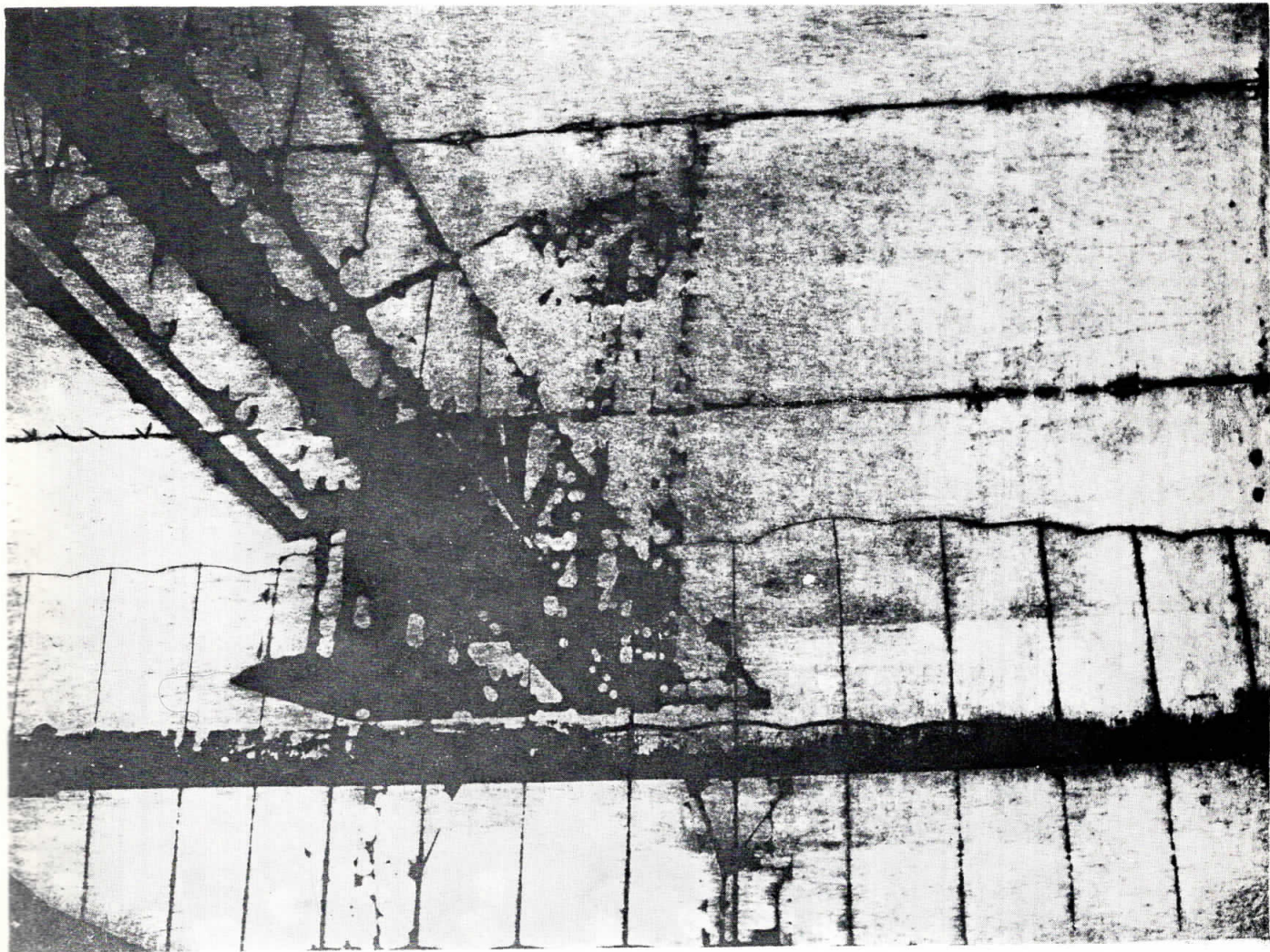

3. Преоѓање преку Рајна, Германија

10. Во автомобил

27. Донови во Амстердам, Холандија

38. Дворецот Шенансо, Франција

БРУНО ТАЛПО

Роден на 5. X 1940 во Бергамо, Италија. Дипломирал на Уметничката академија Брера во Милано, во класата на професорот Мауро Реџани. Живее и работи како професор по пластични дисциплини во Уметничкото училиште во Бергамо.

Адреса: via Longo 9, 24100 Bergamo, Italia

САМОСТОЈНИ ИЗЛОЖБИ

1962 — Бергамо; 1969 — Милано; 1972 — Болоња; 1975 — Торино; 1978 — Париз; 1980 — Милано

ГРУПНИ ИЗЛОЖБИ

Учесник е на бројни групни изложби меѓу кои позначајни се: 1966 — Падова, II биенале на цртеж и графика; 1969 — Дубровник, Современи италијански уметници; Болцано, III меѓународно уметничко биенале; 1975 — Рим, X квадриенале; 1976 — Милано, „Сега и секогаш отпор“; 1977 — Љубљана, Современи италијански графичари; Љубљана, Графичко биенале; 1978 — Фрехен (СРГ), V меѓународно графичко биенале; Фредриктад (Норвешка), Меѓународно графичко биенале; 1979 — Форте деи Марми (Италија), Политична сатира; 1979—80 — Вертова, „Mail art“ амбиент; 1980 — Кјото, Intermail art Festival, Мадрид, Фестивал 2000; Сан Франциско, Светско графичко биенале; Перт (Австралија), Италијански пролетен фестивал; Лос Анџелес, Интердада 80; Антверпен, Festival Mail; 1981 — Сао Паоло, XVI биенале, 1982—83 — Љубљана, Скопје, Београд, „Група „Јуни“; Група „Јуни“; 1983 — Стокхолм, Nattovning 83.

BRUNO TALPO

Nato a Bergamo il 5 Ottobre 1940. Liceo Artistico e Accademia di Belle Arti Brera Milano — prof. Mauro Reggiani. Professore di discipline plastiche al Liceo Artistico di Bergamo.

Indirizzo: via Longo 9, 24100 Bergamo, Italia

ESPOSIZIONI PERSONALI

1962 — Bergamo; 1962 — Milano; 1972 — Bologna; 1975 — Torino; 1978 — Paris; 1980 — Milano

PRINCIPALI ESPOSIZIONI

2a Biennale dell' Incisione e del Disegno Padova 1966; Artisti Italiani Contemporanei Dubrovnik 1969; 3a Biennale d'arte internazionale di Bolzano 1969; X Quadriennale di Roma 1975; Orae Sempre Resistenza 1976; Grafici Italiani contemporanei Ljubljana 1977; Biennale dell' Incisione, Ljubljana; 5 Internazionale Grafik Biennale Frechen Bundesrepublik Deutschland 1978; Norwegian International Print Biennale Fredristad Norvegia 1978; Satira Politica forte dei Marmi 1979; Vertova ambiente mail art Milano 1979—80; Inter Mail Art Festival Kioto 1980; Festival 2000 Madrid; Italian Spring Festival Perth Australia; InterDada 80 Los Angeles; Festival Mail Antwerpen; XVI Biental de Sao Paulo 1981; Grupa Junij Ljubljana, Skopje, Beograd 1982—83; Nattovning Stockholm 1983

БЕЛЕШКИ ОД ПАТУВАЊЕТО

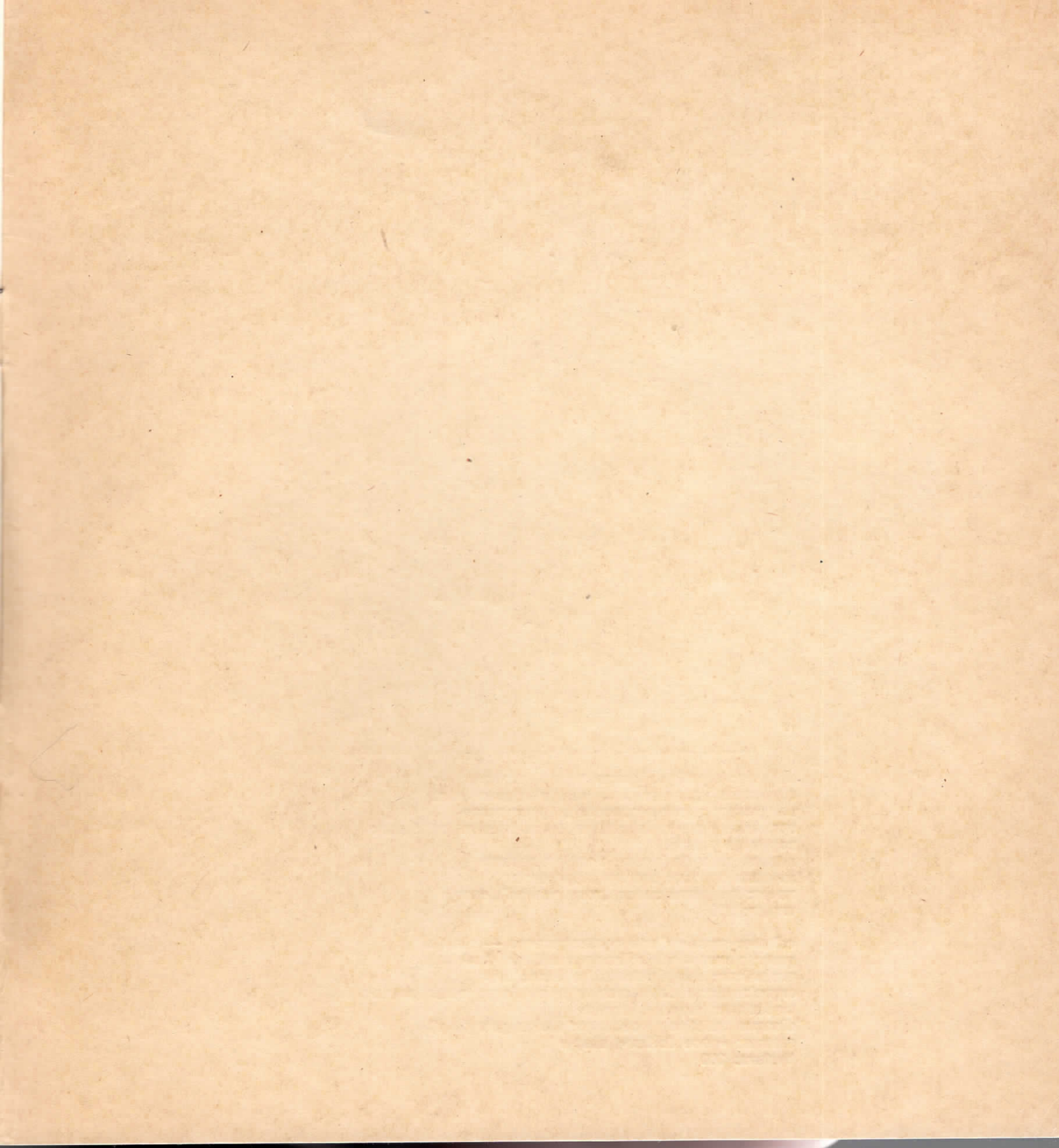
Циклус графини изведени во техниката бакропис на цинк, во две димензии 30 x 40 и 20 x 30. Печатено на печатарска машина со запчанин, на јапонска хартија „Мисуми“ од рачна изработка.

1. Емигрант
2. Плик од Берлин, Германија
3. Преоѓање преку Рајна, Германија
4. Продавачка на цвеќе во Фрибург, Германија
5. Селанка од Селва Нера, Германија
6. На Рајна, Германија
7. Азил во Фрибург, Германија
8. Картичка од Истамбул, Турција
9. Пазар на периферијата од Истамбул, Турција
10. Улица во Истамбул, Турција
11. Во автомобил
12. Клуца во Хајд парк, Лондон, Англија
13. Продавач на весници во Лондон, Англија
14. Улица во Лондон, Англија
15. Периферија на Лондон, Англија
16. Надгробна плоча, Шкотска
17. Пејзаж со жито, Шкотска
18. Во ноќија, Шкотска
19. Пликови од Бугарија
20. Страни од Мавзолејот на Димитров, Бугарија
21. Луѓе во ред за Мавзолејот на Димитров, Бугарија
22. Луѓе на влезот во Мавзолејот на Димитров, Бугарија
23. Средновековна куќа во Велико Трнаво, Бугарија
24. Шнафови за леб во Велико Трнаво, Бугарија
25. Во очекување на собир во Рилскиот манастир, Бугарија
26. Писма од Холандија
27. Градски пејзаж од Амстердам, Холандија
28. Докови во Амстердам, Холандија
29. Докови во Амстердам, Холандија
30. Жена и девојче во Амстердам, Холандија
31. Писма од Шпанија
32. Војничка облека во Аранхез, Шпанија
33. Жители на Алеханто, Португалија
34. Автобус за Лисабон, Португалија
35. Картички од Франција
36. Млада жена од Анжер, Франција
37. Просјак во Сент Мало, Франција
38. Рибар од Бигудин, Франција
39. Дворецот Шенансо, Франција
40. Девојче во дворецот Амбоаз, Франција
41. Сид, Нормандија, Франција
42. Картички САД, Бразил
43. Манумба, Бразил
44. Поздрави од Југославија
45. Сид
46. Селани од Словенија, Југославија

APPUNTI DI VIAGGIO

Acquaforti su zinco 30x40 e 20x30. Stampate con torchie a stella su carta giapponese Misumi fatta a mano.

1. Emigrante
2. Busta di Berlino Germania
3. Traghetto sul Reno Germania
4. Venditrice di fiori a Friburge in Brs. Germania
5. Contadina della Selva Nera Germania
6. Sul Reno Germania
7. Asilo a Friburgo Germania
8. Cartoline da Istambul Turchia
9. Mercato alla periferia di Istambul Turchia
10. Strada di Istambul Turchia
11. In auto
12. Panchina in Hyde Park Londra Inghilterra
13. Strillone a Londra Inghilterra
14. Strada di Londra Inghilterra
15. Periferia di Londra Inghilterra
16. Lastra tombale Scozia
17. Paesaggio con grane Scozia
18. In calesse Scozia
19. Buste dalla Bulgaria
20. Sentinelle al Mausoleo di Dimitrov a Sofia Bulgaria
21. Gente in fila al Mausoleo Dimitrov Bulgaria
22. Gente all' ingresso del Mausoleo Dimitrov Bulgaria
23. Casa medioevale a Veliko Tarnovo Bulgaria
24. Sassette di pane a Veliko Tarnovo Bulgaria
25. In attesa del comizio Monastere di Rijla Bulgaria
26. Lettere dall' Olanda
27. Paesaggio urbane ad Amsterdam Olanda
28. Docks in Amsterdam Olanda
29. Docks Amsterdam Olanda
30. Donna e bambina ad Amsterdam Olanda
31. Lettere dalla Spagna
32. Costumi militari ad Aranquez Spagna
33. Occupanti delle terre nell' Alentejo Portogallo
34. Autobus a Lisbona Partogallo
35. Cartoline dalla Francia
36. Giovane donna an Angers Francia
37. Mendicante a St. Malò Francia
38. Pescatore a Bigoudin Francia
39. Castello di Chenanceaux Francia
40. Bambina al Castello di Amboise Francia
41. Muro Normandia Francia
42. Postcards USA Brasile
43. Macumba Brasile
44. Saluti dalla Jugoslavia
45. Muro
46. Contadini Slavi Jugoslavia

На насловната страна
16. Пејзаж со жито, Шкотска

издавач: музеј на современата уметност — скопје
одговорен уредник: соња абациева димитрова
предговор: зоран петровски и бруно талпо
организација на изложбата и каталожни падотоци:
зоран петровски
превод од италијански: невенка лazesка
ликовна опрема: stefan georgievski
печат: графички завод „гоце делчев“, скопје
тираж: 300

editore: museo d'arte contemporanea — skopje
gerente responsabile: sonja abadžieva dimitrova
prefazione: zoran petrovski e burno talpo
organizzazione della mostra e catalogo: zoran petrovski
traduzione: nevenka lazeska
disegno artistico di catalogo: stefan georgievski
stampa: »goce delčev«, skopje
tiratura: 300